

РОЗВИТОК ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ МІСТА НА ЗАСАДАХ ПУБЛІЧНОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ

DEVELOPMENT OF THE CITY'S HOUSING AND COMMUNAL COMPLEX ON THE PRINCIPLES OF PUBLICITY AND TRANSPARENCY

Мельникова М.В.

доктор економічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник
відділу економіко-правових проблем містознавства,
Інститут економіко-правових досліджень
Національної академії наук України

Градобоєва Є.С.

кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
відділу економіко-правових проблем містознавства,
Інститут економіко-правових досліджень
Національної академії наук України

Melnykova Maryna

Doctor of Economic Science, Associate Professor,
Leading Researcher, Department of Economic
and Legal Problems of City-study,
Institute of Economic and Legal Researches of the NAS of Ukraine

Gradoboieva Yelyzaveta

Candidate of Economic Sciences,
Senior Researcher, Department of Economic
and Legal Problems of City-study,
Institute of Economic and Legal Researches of the NAS of Ukraine

У статті розглянуто проблеми забезпечення публічності та прозорості розвитку житлово-комунального комплексу (ЖКК) міста на підставі використання відповідних методів та інструментів. Охарактеризовано роль ЖКК в економіці міста та його функціонування і розвиток відповідно до міських стратегій та програм, які розробляються із залученням зацікавлених сторін на принципах публічного управління з використанням місцевих ініціатив, партиципаторного бюджетування, державно-приватного партнерства. Визначено, що поряд із публічністю управління необхідне забезпечення прозорості розвитку ЖКК міста з дотриманням принципів інформаційної відкритості. Представлено інструменти забезпечення інформаційної відкритості, включаючи взаємодію виробників та споживачів послуг за допомогою комп'ютерних технологій та мережі Інтернет, роз'яснювальну роботу підприємств міського господарства, створення експертних рад, залучення громадськості для публічного консультування. Запропоновано процедуру публічного консультування та розроблено типовий документ для обговорення з громадськістю тарифів на житлово-комунальні послуги, встановлення та коригування яких знаходяться в компетенції органів місцевого самоврядування.

Ключові слова: місто, житлово-комунальний комплекс, розвиток, принципи, публічність, прозорість.

В статье рассмотрены проблемы обеспечения публичности и прозрачности развития жилищно-коммунального комплекса (ЖКК) города на основе использования соответствующих методов и инструментов. Охарактеризованы роль ЖКК в экономике города и его функционирование и развитие в соответствии с городскими стратегиями и программами, разрабатываемыми с привлечением заинтересованных сторон на принципах публичного управления с использованием местных инициатив, партиципаторно-

го бюджетирования, государственно-частного партнерства. Определено, что наряду с публичностью управления необходимо обеспечение прозрачности развития ЖКК города с соблюдением принципов информационной открытости. Представлены инструменты обеспечения информационной открытости, включая взаимодействие производителей и потребителей услуг с помощью компьютерных технологий и сети Интернет, разъяснительную работу предприятий городского хозяйства, создание экспертных советов, привлечение общественности для публичного консультирования. Предложена процедура публичного консультирования и разработан типовой документ для обсуждения с общественностью тарифов на жилищно-коммунальные услуги, установление и корректировка которых находятся в компетенции органов местного самоуправления.

Ключевые слова: город, жилищно-коммунальный комплекс, развитие, принципы, публичность, прозрачность.

The problems of ensuring publicity and transparency of the development of the city's housing and communal complex based on the use of appropriate methods and tools in this article was considered. It was determined that the housing and communal complex plays an important role in the composition of the city's economy. The development of the housing and communal complex was carried out in accordance with the tasks contained in the strategies and programs of sustainable urban development. The strategies, programs, projects for the development of the housing and communal complex of the city were developed with the involvement of all interested parties: state administration and local self-government bodies, municipal enterprises, the public and business. It uses the tools of public administration, such as local initiatives, participatory budgeting, public-private partnerships. Along with public administration, it is necessary to ensure transparency of the development of the housing and communal complex of the city. The four principles of information transparency were adhered to: accessibility of information, comprehensibility of information, accountability of management to the public, involvement of the public in decision making. Information openness implies free access of consumers of housing and communal services to information on activity of service providers. It was achieved through the use of computer technology and the Internet. Consumers of services can direct appeals, conclude contracts, participate in the discussion of decisions on-line. Another tool for information openness is the explanatory work of housing and utilities companies. Increasing the transparency of housing and communal services development is facilitated by the creation of expert councils and public involvement for public consultation on setting and adjusting tariffs for housing and communal services. Public consultation is carried out in a five-step procedure. For public consultation, a standard document was developed that allows the public to be involved in discussing tariffs for housing and communal services, the establishment and adjustment of which is within the competence of local governments.

Key words: city, housing and communal complex, development, principles, publicity, transparency.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Важливим елементом міської комунальної політики, заснованої на європейських принципах, є залучення громадськості в процеси прийняття рішень, що, своєю чергою, серйозно залежить від рівня публічності та прозорості діяльності житлово-комунального комплексу (ЖКК) міста. Організатором діяльності ЖКК міста виступають органи місцевого самоврядування, які керуються принципами Європейської хартії місцевого самоврядування [1]. Серед них особливої уваги заслуговує принцип гласності, який виступає інструментом взаємодії територіальної громади та органів місцевого самоврядування у вирішенні питань місцевого значення. Реалізація цього принципу передбачає формування організаційних та нормативно-правових умов для забезпечення публічності, відкритості та доступності інформації про процеси, що відбуваються у місті, про рішення, які приймаються на місцевому рівні для розв'язання економічних, соціальних та екологічних проблем і впливають на якість життя міського населення. Тому дослідження питань забезпечення публічного та прозорого розвитку ЖКК, який є невід'ємним складником економіки міста, що безпосеред-

ньо впливає на забезпечення комфортних умов життя міського населення, є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Проблеми забезпечення інформаційної відкритості, публічності та прозорості діяльності розглянуто вітчизняними та зарубіжними вченими і практиками. Зокрема, О.В. Афанасієвою оцінено роль інформаційної відкритості в процесах сталого розвитку [2]; Б. Бугариком визначено відкритість та прозорість державного управління як виклики для публічного права [3]; Л.П. Горбатою представлено інформаційну відкритість як принцип діяльності органів публічної влади [4]; Ю.В. Дубровською та К.С. Жаворонковою інформаційну відкритість представлено найважливішим критерієм ефективності державного і муніципального управління [5]; Н.В. Тимошенко проаналізовано співвідношення принципів відкритості та прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування [6]; П.С. Покатаєвим розглянуто організацію громадського контролю над діяльністю органів місцевого самоврядування [7]; К.Р. Сафіуліною визначено можливості залучення громадськості до стратегічного планування підприємств комунальної галузі [8].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Утім, незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених досліджуваній проблематиці, нині існує потреба у подальших дослідженнях щодо шляхів, методів та інструментів забезпечення публічності та прозорості процесу розвитку ЖКК міста.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Мета статті полягає у розробленні пропозицій щодо забезпечення публічності та прозорості розвитку житлово-комунального комплексу міста.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У Національній стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 рр. серед принципів державної політики визначено принцип прозорості та відкритості органів державної влади і місцевого самоврядування під час здійснення ними повноважень [9]. Здійснення повноважень органами державної влади та місцевого самоврядування є процесом публічного управління. Публічне управління, як визначено в документі для дискусії «Реконцептуалізація управління», розробленому експертами Програми розвитку ООН у 1997 р., «являє собою здійснення політичних, економічних і адміністративних повноважень з управління справами країни та включає комплекс механізмів, процесів, взаємовідносин та інститутів, за допомогою яких громадяни держави і їх об'єднання висловлюють свої інтереси, здійснюють свої права та обов'язки й урегулюють розбіжності. Управління може здійснюватися всіма методами, які суспільство використовує для розподілу владних повноважень і управління державними ресурсами, а також вирішення виникаючих проблем» [10, с. 9].

Виходячи з представленого визначення, розглянемо інструменти публічного управління, які використовуються в управлінні економікою міста та його ЖКК, який забезпечує комфортні умови життя населення шляхом задоволення потреб у водо-, тепло-, електро-, газопостачанні, вивезення побутових відходів, капітального ремонту житла та благоустрою прибудинкових територій. Функціонування та розвиток ЖКК міста здійснюється на основі стратегій і програм міського економічного та соціального розвитку, які розробляються та приймаються міською радою як представницьким органом місцевого самоврядування. Під час формування програм та проєктів міського розвитку враховуються пропозиції, що подаються в порядку місцевої ініціативи. Місцеві ініціативи виступають формою безпосереднього народовладдя та інструментом публічного управління [11]. Поряд із місцевими ініціативами в останні роки отримало розповсюдження партисипаторне бюджетування [12]. Інший інструмент публічного управління – державно-приватне партнерство – зазвичай використовується

для реалізації проєктів модернізації інженерної інфраструктури (зокрема, мереж водо-, теплопостачання з використанням сучасних матеріалів, спрямованих на підвищення ресурсозбереження), у сфері поводження з твердими побутовими відходами (сортування та переробка), ремонту доріг (надання промислових відходів), використання альтернативних джерел енергії (шахтних вод для опалювання об'єктів соціальної інфраструктури), благоустрою та рекреації території [13]. Залученню приватних інвесторів сприяє наявність інвестиційного клімату, який включає загальні та спеціальні чинники привабливості території. До спеціальних чинників відносять інвестиційну лояльність органів місцевого самоврядування по відношенню до інвесторів та наявність публічної інформації про об'єкти можливих інвестицій на підставі використання геоінформаційних систем (ГІС) [14].

Указані інструменти публічного управління потребують законодавчого закріплення. Зокрема, це стосується місцевих ініціатив та партисипаторного бюджетування, які регламентуються рішеннями органів місцевого самоврядування. Чинний Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 р. № 2404-VI також потребує вдосконалення щодо визначення форм здійснення партнерства, формування координаційних органів, схем взаємодії між учасниками партнерства та процедур прийняття рішень, умов поєднання ресурсів та розподілу результатів. Концепція проєкту закону України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» № 1021-р, прийнята Постановою Кабінету Міністрів України (КМУ) від 21 листопада 2007 р., якою користується під час розроблення ГІС, потребує врахування особливостей збору, обробки та надання геопросторових даних на місцевому рівні.

Використання ГІС є одним з інструментів інформаційної відкритості, що дає змогу поряд із публічністю забезпечити прозорість функціонування та розвитку ЖКК міста. Прозорість процесу функціонування та розвитку ЖКК міста потребує дотримання принципів інформаційної відкритості, зміст яких розкрито на рис. 1.

Інформаційна відкритість передбачає надання у зрозумілій формі повної і достовірної інформації про поточну діяльність підприємств ЖКК через офіційний сайт, забезпечення вільного доступу споживачам послуг до нормативно-правових актів та їх підтримку в актуальному стані, а також роз'яснення громадянам ключових положень нормативно-правових актів у доступній формі. Також на офіційному сайті має бути забезпечене розміщення плану діяльності, звітів про його виконання, визначення причин невиконання, а також потрібне розроблення міжвідомчої інформаційної системи для внесення відомостей про виконання заходів державних, регіональних та міських програм щодо розвитку галузей ЖКК міста і публікації звітності. Відкриті дані повинні формуватися на

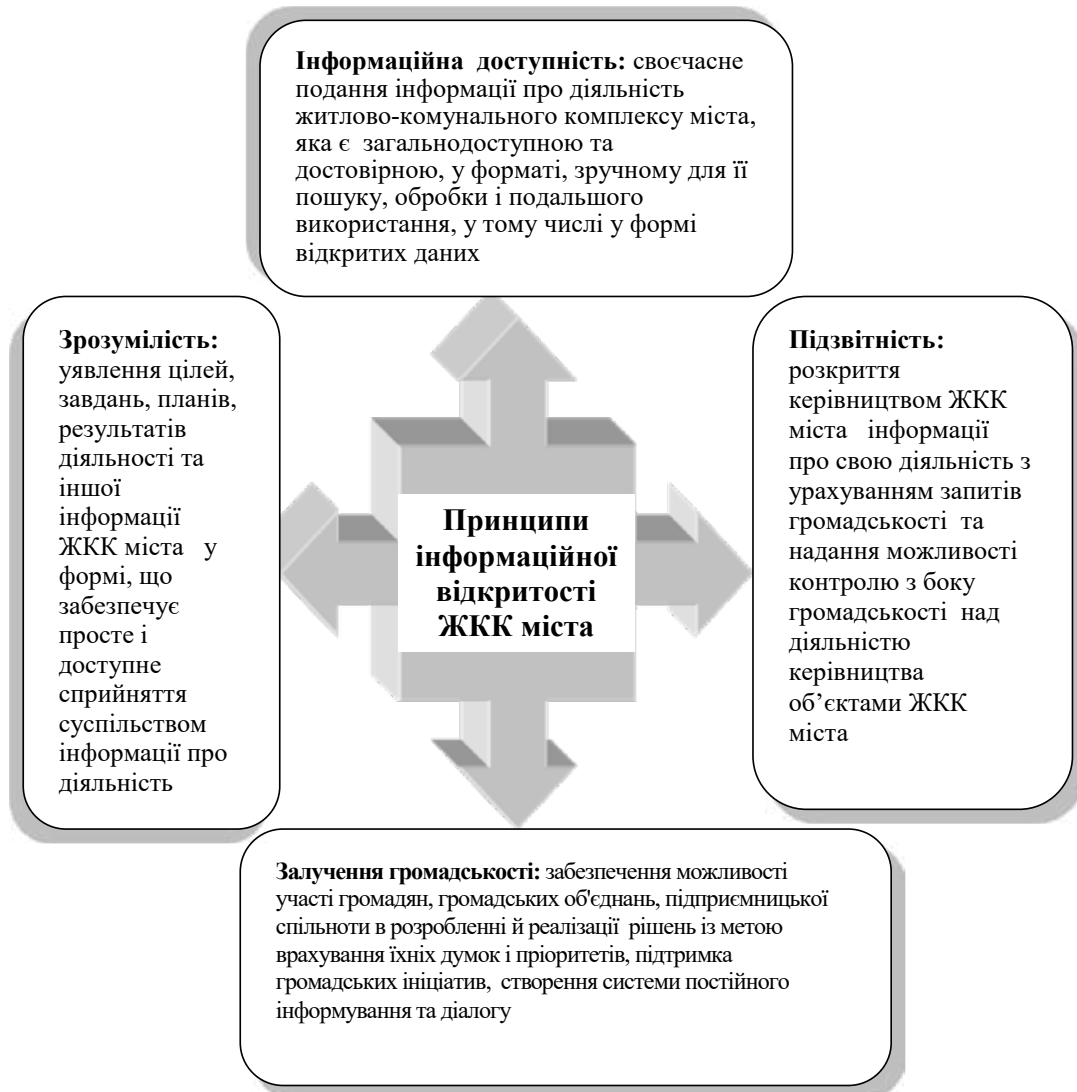

Рис. 1. Принципи, що забезпечують інформаційну відкритість ЖКК міста

підставі затверджених технічних стандартів до баз даних, підтримки їх в актуальному стані та відповідності до можливостей розкриття інформації. Для споживачів послуг доцільно забезпечити розвиток мережі ресурсних центрів, що надають інформаційну і методичну підтримку у сфері реалізації громадських ініціатив; удосконалення роботи з громадськими радами та забезпечення публічності даної роботи; створення інструменту з вивчення думки населення міста в різних галузях ЖКК на підставі системи опитування споживачів через офіційні сайти; підтримку методів залучення громадян до активної участі у вирішенні завдань розвитку.

Особливої уваги при цьому потребує формування інфраструктури збору даних про поставання та використання ресурсів; наявність юридично значимих та доступних відомостей про облік ресурсів, чітких правил контролю над кількістю та якістю ресурсів у режимі реального часу. Це дає змогу організувати облік ресур-

сів, інвестиційне планування, оцінити вартість активів та економічних ефектів від проведення заходів із ресурсозбереження. Кількісні й якісні параметри роботи комунальних мереж слід оперативного контролювати на підставі встановлення загальнобудинкових вузлів обліку, онлайн-передачі даних і диспетчеризації. Це підвищить оперативність нарахувань плати за спожиті ресурси та забезпечить контроль якості ресурсів із боку зацікавлених сторін, включаючи представників громадськості. Розвитку громадського контролю сприятимуть дії громадських рад, створення Інтернет-приймальних і впровадження систем інформування населення міста про роботу зі зверненнями громадян та юридичних осіб до керівництва ЖКК міста з можливістю здійснення контролю над процесом розгляду звернення (від етапу надходження звернення до етапу офіційної відповіді) та якістю відповіді [7].

Розроблення комп'ютерної системи, яка дає змогу отримувати повну та актуальну інформа-

цію про керівників і ресурсопостачальні організації, про виконувані роботи з капітального ремонту будинку, послуги, що надаються, про нарахування за отримані послуги, також сприяє інформаційній відкритості ЖКК. За допомогою такої комп'ютерної системи споживачі послуг можуть направляти звернення в організації та контролюючі органи, вносити показання приладів обліку та здійснювати оплату. Крім того, таким чином можливо укладати договори на управління багатоквартирним будинком та надання комунальних послуг; приймати участь в обговоренні рішень (голосувати в електронній формі) з питань управління будинком, визначати рейтинги керуючих організацій. У системі має бути передбачена можливість працювати з нормативно-правовими актами та розміщення новин, іншої корисної інформації (зокрема, реєстрів підприємств з обслуговування будинків, об'єктів житлового фонду, ліцензій керуючих організацій). Система побудована на принципах однократності розміщення інформації підприємствами ЖКК і багатократності її використання. Керуючі та ресурсопостачальні організації зможуть отримувати дані з приладів обліку, формувати платіжні документи і контролювати стан розрахунків, укладати договори між собою та із власниками, працювати зі зверненнями громадян та направляти їх до контролюючих органів. Відповідно до використання механізмів громадського контролю, доцільно передбачити ознайомлення з результатами перевірок контролюючих органів, контролю виконання програм капітального ремонту, модернізації об'єктів комунальної інфраструктури [6; 8].

Інформаційно-роз'яснювальна робота підприємств міського господарства також є інструментом реалізації принципів інформаційної відкритості [6]. Головні цілі інформаційно-роз'яснювальної роботи полягають у формуванні у громадськості образу комунального підприємства як відкритого, передбачуваного, кваліфікованого партнера, який поважає інтереси споживача і готовий узгоджувати їх зі своїми власними; усвідомленні споживачами проблем житлово-комунального обслуговування в якості соціально значущих з урахуванням думок експертів; залученні громадськості до активної участі та спільних дій для вирішення проблем. Реалізація зазначених цілей потребує розуміння особливостей формування індивідуальної й громадської думки та закономірностей індивідуальних і колективних дій. Окрім того, під час інформаційно-роз'яснювальної роботи підприємствам міського господарства доцільно враховувати освітній рівень осіб, які залучаються до колективних дій, а також ступінь їх критичного відношення до інформації, яка надається в процесі спілкування.

Важливими аспектами інформаційної відкритості також виступають створення експертних рад та здійснення публічного консультування за участю громадськості. До складу експертних рад включаються фахівці та представники

державного управління і місцевого самоврядування, громадських об'єднань. За допомогою експертних рад оцінюються та вибираються інфраструктурні проекти розвитку ЖКК з урахуванням узгодження інтересів учасників проекту. Публічне консультування за участю громадськості використовується для узгодження питань встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги органами місцевого самоврядування. При цьому органами місцевого самоврядування використовується типове положення. Це типове положення визначає поняття прозорості встановлення тарифів та принципи прозорості, структуру документу щодо встановлення та коригування тарифів (рис. 2) і опис процесу дотримання принципів прозорості під час його розроблення та обговорення (табл. 1).

Під прозорістю розуміється надання органами управління ЖКК міста відомостей про свою діяльність щодо встановлення та коригування тарифів із метою відкритого і точного інформування та консультування в процесі розроблення і прийняття рішень, пов'язаних із тарифоутворенням на житлові та комунальні послуги, зацікавленими сторонами.

Прозорість ґрунтується на таких принципах: інформування зацікавлених сторін про ініціювання розроблення рішень з установами та коригування тарифів у ЖКК міста і про проведення публічних консультацій за відповідними проектами рішень; забезпечення рівних можливостей зацікавлених сторін у процесі прийняття рішень.

Окремі етапи процедури забезпечення прозорості формування та коригування тарифів на житлові та комунальні послуги, встановлення яких знаходиться в компетенції органів місцевого самоврядування, можуть виконуватися одноразово або постійно залежно від ступеню узгодженості позицій зацікавлених сторін.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Житлово-комунальний комплекс відіграє важливу роль у складі економіки міста, оскільки його функціонування та розвиток спрямовано на підвищення якості життя громади шляхом задоволення потреб у послугах із водо-, тепло-, газо-, електропостачання, благоустрою, капітального ремонту та вивезення твердих побутових відходів. Тому у стратегіях та програмах сталого розвитку міста, які розробляються на засадах публічного управління, йому відводиться значне місце.

Для розроблення документів, що конкретизують напрями розвитку міського ЖКК, залучаються зацікавлені сторони, включаючи представників громадськості та бізнесу. При цьому використовуються місцеві ініціативи, партиципаторне бюджетування, публічно-приватне партнерство та ГІС-технології, що сприяє публічності та прозорості розвитку ЖКК.

Забезпечення прозорості розвитку ЖКК досягається також за рахунок дотримання принципів

Керуючись п.2.4 «Порядку доведення до споживачів інформації про перелік житлово-комунальних послуг, структуру цін/тарифів, зміну цін/тарифів з обґрунтуванням її необхідності та про врахування відповідної позиції територіальних громад», затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.07.2012 № 390 (зі змінами), _____
 назва підприємства, що надає послуги
 доводить до відома споживачів інформацію про намір здійснити зміну діючих тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій.
 Діючі тарифи на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій були встановлені рішенням № ___ від _____ р.
 _____;
 назва органу місцевого самоврядування
 Необхідність встановлення нових тарифів на послуги викликана такими причинами:
 згідно із Законом України «Про житлово-комунальні послуги» від 09.11.2017 № 2189-VII, послуга поводження з побутовими відходами є окремою комунальною послугою і тому її виключено з тарифу на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій та проведено перерахунок тарифу (розрахунок додається). Зазначені зміни потрібно внести до Переліку і періодичності виконання послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, затвердженого рішенням _____;
 назва органу місцевого самоврядування
 відповідно до планових розрахунків збільшується вартість технічного обслуговування ліфтів (додається), яке здійснює _____
 назва підприємства, що надає послуги
 Постановою КМУ від 15.11.2017 № 870 внесено зміни до Порядку формування тарифів, зокрема запроваджено поняття «плановий період» – період тривалістю 12 місяців, на який здійснюється формування тарифів на послуги. Плановий період – _____. Під час формування тарифів урахований середній прожитковий мінімум на цей період у розмірі ____ грн (розрахунок додається).
 На підставі побудинкового обліку фактичних витрат визначено середньомісячне побудинкове споживання електроенергії на освітлення місць загального користування та роботу ліфтів і розрахована вартість послуг з освітлення й електропостачання ліфтів залежно від споживання електроенергії кожним житловим будинком (розрахунок додається).
 Розрахунки проєктів нових тарифів виконані з дотриманням вимог Порядку формування тарифів, затвердженого Постановою КМУ від 01.06.2011 № 869. Тарифи визначено окремо за кожним будинком залежно від запланованого обсягу, періодичності робіт та технічних характеристик будинку. У розрахунках ураховано необхідність забезпечення мінімальної заробітної плати на рівні ____ грн, ЄСВ – __%, тариф на електроенергію – ____ грн за кВт/год., планова рентабельність – __%, ПДВ – __%.

Рис. 2. Структура типового документу щодо формування та коригування тарифів на житлові та комунальні послуги, встановлення яких знаходиться в компетенції органів місцевого самоврядування

інформаційної відкритості, що передбачає вільний доступ споживачів житлових та комунальних послуг до інформації про діяльність виробників послуг, а також їх участь в обговоренні рішень на підставі використання комп'ютерних технологій та мережі Інтернет.

Роз'яснювальна робота підприємств, що надають житлові та комунальні послуги, створення експертних рад та залучення громадськості для публічного консультування також сприяють підвищенню прозорості розвитку ЖКК. Особлива увага при цьому повинна приділятися розробленню положення щодо залу-

чення громадськості до обговорення тарифів на житлові та комунальні послуги, встановлення та коригування яких знаходиться в компетенції органів місцевого самоврядування, а також забезпеченню дотримання послідовності здійснення етапів процесу публічного консультування.

Подальших досліджень потребують питання використання цифрових технологій для залучення різних верств населення до прийняття рішень, спрямованих на вирішення проблем сталого міського розвитку, включаючи сферу житлових та комунальних послуг.

**Процедура забезпечення прозорості формування та коригування тарифів
на житлові та комунальні послуги, встановлення яких знаходиться в компетенції
органів місцевого самоврядування**

Найменування етапу	Зміст етапу
Інформування про проєкт рішення	Інформування зацікавлених сторін про ініціювання розроблення проєкту рішення та проведення публічних консультацій шляхом формування та оприлюднення документу, структуру якого представлено на рис 2.
Обговорення проєкту рішення	У процесі відкритого обговорення протягом відповідного терміну здійснюється збір пропозицій та зауважень зацікавлених сторін.
Систематизація пропозицій та зауважень до проєкту рішення	Пропозиції та зауваження систематизуються, аналізуються та представляються до розгляду для прийняття остаточного рішення.
Узгодження позицій щодо проєкту рішення	За результатами прийняття остаточного рішення формується таблиця узгодження позицій, в якій зазначаються редакція частини проєкту рішення, до якої висловлено зауваження (надано пропозиції), зміст зауважень (пропозицій) та спосіб їх урахування або причини відхилення.
Оприлюднення прийнятого рішення	Остаточна редакція прийнятого рішення і таблиця узгодження позицій оприлюднюється у тому ж порядку, що й проєкт рішення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування. Офіційний переклад. *Офіційний вісник України*. 2015. № 24. Ст. 718. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (дата звернення: 11.11.2019).
2. Афанасьєва О.В. Информационная открытость и проблема устойчивого развития. *Вопросы философии*. 2012. № 5. С. 47–59.
3. Bugaric B. Openness and transparency in public administration: challenges for public law. *Wisconsin international law journal*. 2004. Vol. 22. № 3. P. 483–521.
4. Горбата Л.П. Інформаційна відкритість як принцип діяльності органів публічної влади. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 3. С. 125–130.
5. Дубровская Ю.В., Жаворонкова К.С. Информационная открытость органов власти как важнейший критерий эффективности государственного и муниципального управления. *Государственное управление. Электронный вестник*. 2016. Апрель. Вып. 55. С. 58–72. URL : http://e-journal.spa.msu.ru/vestnik/vipusk/55_2016.htm (дата обращения: 11.11.2019).
6. Тимошенко Н.В. Співвідношення принципів відкритості та прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування: «сіамські близнюки» чи узгоджена пара? *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 44(1). С. 125–131.
7. Покатаєв П.С. Здійснення громадського контролю над діяльністю органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів. *Держава та регіони. Серія «Державне управління»*. 2011. № 4. С. 142–146.
8. Сафіуліна К.Р. Залучення громадськості до стратегічного планування розвитку підприємств комунальної галузі. *Збірник наукових праць Харківського державного університету харчування та торгівлі*. 2004. Т. 1. Ч. 2. С. 512–520.
9. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки : Указ Президента України від 26 лютого 2016 р. № 68/2016. *Офіційний вісник України*. 2016. № 18. Ст. 716. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/68/2016> (дата звернення: 11.11.2019).
10. Reconceptualizing Governance, Discussion Paper 2. *New York: United Nations Development Programme*, 1997. 93 p.
11. Трачук П.А. Участь громадян України у місцевому самоврядуванні : монографія. Ужгород: Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ управління у справах преси та інформації, 2003. 190 с.
12. Белец Ж.А. Партиципаторне бюджетування як інноваційний демократичний інструмент участі громадян в управлінні справами територіальних громад. *Теорія та практика державного управління місцевого самоврядування*. 2016. № 1. С. 1–15.
13. Москвічова О.С. Державно-приватне партнерство в Україні: проблеми розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2015. Вип. 13. Ч. 3. С. 50–52.
14. Ясинецька І.А., Кушнирук Т.М., Лобанова О.П. Створення муніципальної інформаційної системи міста за допомогою ГІС-технологій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 17. Ч. 2. С. 158–161.

REFERENCES:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2015) Yevropeiska khartiia mistsevoho samovriaduvannia [European Charter of Local Self-Government]. Ofitsiyniy pereklad [Official translation]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (accessed 11 November 2019).
2. Afanasieva O. V. (2012) Informatsionnaia otkrytost' i problema ustoychivogo razvitiia [Information transparency and sustainable development]. *Philosophy Issues*, no. 5, pp. 47–59.
3. Bugaric B. (2004) Openness and transparency in public administration: challenges for public law. *Wisconsin international law journal*, vol. 22, no. 3, pp. 483–521.
4. Horbata L. P. (2018) Informatsiina vidkrytist yak pryntsyyp diyalnosti orhaniv publichnoi vlady [Information transparency as a principle of activity of public authorities]. *Investment: practice and experience*, no. 3, pp. 125–130.
5. Dubrovskaia Yu. V., Zhavoronkova K. S. (2016) Informatsionnaia otkrytost' organov vlasti kak vazhneishii kriterii effektivnosti gosudarstvennogo i munitsipal'nogo upravleniia [Information transparency of authorities as the most important criterion for the effectiveness of state and municipal government]. *Gosudarstvennoe upravlenie* [Public administration] (electronic journal), vol. 55, pp. 58–72. Available at: http://e-journal.spa.msu.ru/vestnik/vipusk/55_2016.htm (accessed 11 November 2019).
6. Tymoshenko N. V. (2015) Spivvidnoshennia pryntsyypiv vidkrytosti ta prozorosti v diyalnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia: «siamski blyzniuky» chy uzgodzhena para? [Value for openness and transparency in local government activities: "Siamese twins": is the pair matched?]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia*, vol. 44(1), pp. 125–131.
7. Pokataiev P. S. (2011) Zdiysnennia hromadskoho kontroliu za diyalnistiu orhaniv mistsevoho samovriaduvannia ta inshykh subyektiv [Exercising public control over the activities of local governments and other entities]. *Derzhava ta rehiony. Seriia Derzhavne upravlinnia*, no. 4, pp. 142–146.
8. Safiulina K. R. (2004) Zaluchennia hromadskosti do stratehichnoho planuvannia rozvytku pidpriemstv komunalnoi haluzi [Involvement of the public in the strategic planning of development of utilities]. *Proceedings of Kharkov State University of Food and trade*, issue 1, part. 2, pp. 512–520.
9. President of Ukraine (2016) Natsionalna stratehiia spryiannia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini na 2016 – 2020 roky [National Strategy for Promoting Civil Society Development in Ukraine for 2016-2020]. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26.02.2016 No. 68/2016 [Decree of the President of Ukraine, 26 February 2016, No. 68/2016]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/68/2016> (accessed 11 November 2019).
10. United Nations Development Programme (1997) *Reconceptualizing Governance*, Discussion Paper 2, New York.
11. Trachuk P. A. (2003) *Uchast' hromadian Ukrainy u mistsevomu samovriaduvanni* [Participation of citizens of Ukraine in local self-government]. Uzhhorod: Hosprozrakhunkovy redaktsiino-vydavnychi viddil upravlinnia u spravakh presy ta informatsii. (in Ukrainian).
12. Belets Zh. A. (2016) Partytsypatorne biudzhetuвання yak innovatsiynyi demokratychnyi instrument uchasti hromadian v upravlinni spravamy terytorialnykh hromad [Party budgeting as an innovative democratic tool for citizen participation in the management of affairs of territorial communities]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia mistsevoho samovriaduvannia*, no. 1, pp. 1–15.
13. Moskvichova O. S. (2015) Derzhavno-pryvatne partnerstvo v Ukraini: problemy rozvytku [Public-Private Partnership in Ukraine: Development Issues]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriia «Ekonomichni nauky»*, vol. 13, issue 3, pp. 50–52.
14. Yasynets'ka I. A., Kushniruk T. M., Lobanova O. P. (2018) Stvorennia munitsypalnoi informatsiinoi systemy mista za dopomohoiu HIS-tekhnologii [Creation of municipal information system of the city using GIS technologies]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 17, issue 2, pp. 158–161.